

Projekat finansira Evropska unija

Република Србија
Министарство рада и
социјалне политике

Deci je mesto u porodici

“Transformacija rezidencijalnih ustanova za decu i razvijanje održivih alternativa”

Projekat finansira Evropska unija, a sprovodi ga UNICEF u partnerstvu sa Ministarstvom rada i socijalne politike (2008 - 2010).

Opšti cilj projekta je dostizanje potpune osposobljenosti i efikasnosti sistema u zaštiti najosetljivijih grupa dece u Srbiji.

U skladu sa Strategijom razvoja socijalne zaštite i Nacionalnim planom akcije za decu, projektom se obezbeđuje doprinos u procesu:

- transformacije rezidencijalnih ustanova za decu u servise podrške koji su usklađeni sa potrebama dece i porodica u zajednici,
- daljeg jačanja hraniteljstva i razvoja specijalizovanog i urgentnog hraniteljstva,
- unapređenja profesionalnih kapaciteta i sistema odgovornosti u funkciji transformisanog i decentralizovanog sistema zaštite deteta.

Projekat je usmeren na tri ključna segmenta reforme sistema zaštite dece:

- razvoj politike i normativnog okvira kako bi se obezbedilo puno poštovanje i ostvarivanje prava dece bez roditeljskog staranja i dece sa smetnjama u razvoju,
- unapređenje kvaliteta i standarda profesionalne prakse u zaštiti dece,
- razvoj mreže usluga podrške porodici i deci u zajednici.

Očekivani rezultati

- Ustanove za rezidencijalni smeštaj su transformisane:
 - o smanjen je broj dece u ustanovama,
 - o infrastrukturni i kadrovski resursi su stavljeni u funkciju lokalnih usluga podrške za porodicu i decu,
 - o kvalitet zaštite dece u ustanovama je unapređen i usmeren na podršku socijalnoj integraciji.
- Hraniteljstvo je unapređeno:
 - o povećan je broj dece u hraniteljskim porodicama,
 - o razvijeni su standardi i procedure za specijalizovano i urgentno hraniteljstvo,
 - o stručni kapaciteti profesionalaca su usklađeni sa zahtevima koji proističu iz standarda,
 - o hraniteljske porodice za specijalizovani smeštaj su obučene za brigu o deci sa smetnjama u razvoju.
- Sistem podrške za porodice i decu sa smetnjama u razvoju je unapređen:
 - o usvojeni su novi standardi, procedure i programi obuke za profesionalce u porodilištima,
 - o standardi i kapaciteti patronažne službe su prošireni za posebnu ranu podršku porodici i deci sa smetnjama u razvoju.
- Mehanizam za obezbeđivanje radne odgovornosti je ojačan:
 - o usvojena su nova normativna rešenja za prevenciju i sankcionisanje kršenja prava deteta,
 - o uspostavljen je model za nezavisni nadzor nad radom ustanova.
- Podignut nivo opšte informisanosti o pravu najosetljivijih grupa dece na jednake mogućnosti i socijalnu inkluziju

Deci je mesto u porodici

Zašto je ovaj projekat važan

Svako deteta ima pravo da raste u porodičnom okruženju. Porodica igra ključnu ulogu u nezi i podršci detetu u razvoju njegovih/njenih punih potencijala. Odgovornost je države da pruži podršku porodici kroz razvoj sistema obrazovanja, zdravlja, pravosuđa, socijalne zaštite, zaštite od nasilja, itd.

Kada se porodica ili dete suoče sa teškoćama podrška države je još značajnija. Ako adekvatna i blagovremena podrška izostane dete može biti odvojeno od porodice i smešteno u instituciju koja je najmanje podsticajno okruženje za dečiji razvoj.

Iako se u našoj kulturi visoko vrednuje značaj porodice, decenijama je stvaran i održavan sistem socijalne zaštite i brige o detetu koji se oslanja na ustanove za smeštaj.

Danas u Srbiji postoji 12 domova i 1 centar (sa 5 domskih jedinica) za decu bez roditeljskog staranja, 5 domova za decu i omladinu sa smetnjama u razvoju i 3 zavoda za vaspitanje dece i omladine.

Iako se smeštaj u ustanovu tretira kao privremena mera, tek 7% dece bez roditeljskog staranja i 3% dece sa smetnjama u razvoju boravi u ustanovi manje od 6 meseci. Mnoga deca u ustanovama ostaju godinama a neka u njima provedu i ceo životni vek.

Tek 17% dece u domovima za decu bez roditeljskog staranja ima redovan kontakt sa svojim porodicama.

Hraniteljski smeštaj, iako tradicionalno prisutan u Srbiji, zahteva veću sistemsku podršku da bi ova mera imala prvenstvo u slučajevima kada prirodna porodica nije u stanju da se stara o detetu.

Tokom 2007. godine prema podacima ustanova, oko 150 dece je iz ustanova premešteno u hraniteljske porodice. Samo troje su deca sa smetnjama u razvoju.

Tekući reformski procesi u oblasti socijalne zaštite u Srbiji usmereni su na prevazilaženje ovakvih ograničenja i obezbeđivanje podrške najosetljivijim grupama dece i njihovim porodicama. Kao rezultat tih napora poslednjih godina se beleži smanjenje broja dece bez roditeljskog staranja u institucijama, porast broja dece na hraniteljskom smeštaju, kao i niz mera u funkciji unapređenja kvaliteta i razvoja usluga podrške porodicama i deci u zajednici. Da je to dug i složen put, ilustruju i sledeći podaci:

U domovima u Srbiji danas ima oko 2.000 dece i mladih, od čega je 1.200 sa smetnjama u razvoju.

Gotovo 4.000 dece je zbrinuto u hraniteljskim porodicama. Iako je taj broj u stalnom porastu, specijalizovano i urgentno hraniteljstvo nije razvijeno.

Najveći procenat opštinskih budžeta za socijalnu zaštitu se koristi za jednokratne novčane pomoći.

Samo 60 dece bez roditeljskog staranja i oko 600 dece sa smetnjama u razvoju je tokom 2007. godine koristilo usluge dnevnih boravaka finansiranih iz lokalnih budžeta.

Unapređenje sistema zaštite i podrške deci i porodicama zahteva istovremeno niz kratkoročnih i dugoročnih mera i koordinisane aktivnosti centralnih i lokalnih aktera. Dok se radi na stvaranju uslova za povratak dece u biološke ili smeštaj u hraniteljske porodice, treba da imamo u vidu da i sam boravak u ustanovi mora da obezbedi standarde kvaliteta. Istovremeno, za decu i porodice (bez obzira da li su biološke ili hraniteljske) je potreban niz servisa podrške dostupnih u zajednici – ne samo za one koji se vraćaju iz ustanova već i za one koji mogu biti u riziku da u njih budu smešteni.